

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščenecv, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglasnem delu stane pe-
nitna enostolpna vrsta D. 150. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 83.

Sobota, 15. oktobra 1932.

Leto VII.

Friedrich Adler o demokraciji

na mednarodnem kongresu socijalis-
tične mladine.

Na kongresu socijalistične mladine, ki zboruje te dni v Pragi, je kot prvi govoril tajnik socijalistične delavske internacionale dr. Friedrich Adler, ki je poročal o stališču socijalističnega gibanja k vprašanju demokracije in k današnji mednarodni gospodarski krizi.

Dr. Adler deli današnje države v 5 skupin: države Zapadne Evrope, v katerih je demokracija čvrsto ukoreninjena, v države, v katerih se je morala demokracija umakniti fašizmu in v države, v katerih fašizem sicer ni prišel do oblasti, kjer pa se mu je vendar posrečilo odločiti vpliv demokracije onemogočiti. Kot posebni skupini se imajo smatrati Sovjetska Rusija in kolonialne države. Že te različne oblike vladavin v razvoju držav nam kažejo, kako je vprašanje demokracije kočljivo. Dogodki v Nemčiji, ki tvorijo središče splošnega interesa, so ravno radi tega tako dalekosežnega psihološkega vpliva, ker se tu diktatura ni povzpela do oblasti s silo, temveč čisto demokratičnim potom. Upanje, ki se je stavilo po vojni na ustanovitev republike v Nemčiji, da se bo namreč nemška demokracija naslonila na demokracije v Zapadni Evropi, se ni uresničilo. Nasprotno, doživeli smo, da se je Nemčija sama odpovedala demokraciji. Friedrich Adler vzporeja to razočaranje z osebnim razočaranjem, ki ga je doživel on in avstrijska socialna demokracija po volitvah leta 1897 v Avstriji. Socialno demokratska stranka je bila takrat trdno prepričana, da ji bodo volitve s splošno volilno pravico prinesle večino. V resnici pa takrat na Dunaju ni bil izvoljen niti en socialnodemokratski kandidat.

Pri ustanovitvi socijalistične internacionale v Hamburgu so se morale teoretične razlike med posameznimi strankami prezreti, da se je zamoglo ustvariti organizatorično enoto. Friedrich Adler je prepričan, da je sedaj prišel čas, ko se lahko razpravlja o teoretičnih temeljih, iz katerih naj izhajajo enotne smernice za socijalistično gibanje in njega politiko. Urad socijalistične internacionale je pred kratkim na neki svoji seji v Zürichu sklenil predlagati eksekutivi sklicanje mednarodne socijalistične konference, na kateri naj se vrši obširna diskusija o izkušnjah v posameznih deželah in strankah. K mnogo oспорovanemu vprašanju krivde in političnih neuspehov v najnovejšem času pripominja Adler, da je tukaj krivda posameznih delov gibanja ravnotako malo upravičena, kakor pri obdolžitvi krivde za vojno. Smernice socijalistične politike morajo izhajati iz odgovornostne analize ekonomsko-zgodovinskih pogojev, pod katerimi je socijalistično gibanje v posameznih deželah prisiljeno delovati.

Naraščanje ruske produkcije. V prvih devetih mesecih tega leta se je nakopalo v Rusiji 47 milijonov ton premoga, to je za 20 odstotkov več kakor v istem času lanskega leta. V južni Rusiji je bilo 60 novih tovarn za sladkor stavljeno v obrat. Na zapadnoevropskih tržiščih se pojavljajo vedno večje količine tekstilnega blaga iz sovjetskih tovarn po znatno nižjih cenah in se zlasti angleška tekstilna podjetja boje sovjetskega tekstilnega dumpinga.

Iz socialistične mladinske internacionale.

Za socijalistično vzgojo mladine.

Te dni se je vršil v Pragi kongres socijalistične mladinske internacionale. Na kongresu se je razpravljalo o vseh akutnih političnih vprašanjih. Popolnoma napačno je mnenje, da socialna demokracija nima naraščanja. Socijalistični uspehi na Danskem, na Nizozemskem, pri občinskih volitvah v Belgiji in končno pri švedskih volitvah dokazujejo, da je tu socijalistični naraščaj. Tudi v Nemčiji je mladinski naraščaj močan, čeprav je deloma res, da srednjeevropske razmere absorbirajo preveč sil, da bi se naklonilo mladini dovolj socijalistične vzgoje. Navajamo samo dva zgleda. Švedska mladinska zveza šteje 73.000 članov; španska zveza pa nad 10.000. V Srednji Evropi, kjer je skoraj po vseh državah socijalistična vzgoja intenzivna, števila sorazmerno tudi niso manjša.

Na kongresu sklenjene resolucije zahtevajo predvsem demokracijo kot

najprimernejše torišče za boje socijalističnega gibanja, a obenem kot najboljšo zaveznico v borbi za osiguranje miru in razorožitve.

Za predsednika mladinske internacionale je bil izvoljen Koos Vorrink (Amsterdam), tajnik ostane Olenhauer (Berlin). V odboru je zastopana tudi Čehoslovaška.

Na praškem kongresu socijalistične mladinske internacionale je poročal A. Kimml med drugim o samopomoči nezaposlenih mladostnih delavcev v Nemčiji in Avstriji. Te organizacije podpirajo v obeh deželah stranka in strokovne organizacije, ker je dolžnost delavskega gibanja, da med mladino širi zavest, zbuja solidarnost in pojasni pomen dosedanjih pridobitev delavstva. Ta pot je potrebna, da ohranimo naraščaj.

Nova madžarska vlada pred parlamentom.

Protí mirovnim pogodbam. — Enakopravnost v oboroževanju. — Zveza z Italijo.

Dne 11. t. m. je novi madžarski ministrski predsednik Gömbös razvil v parlamentu program nove vlade. Predvsem je Gömbös omenil, da je svetovna vojna prvi vzrok gospodarske krize, drugi pa carinske meje ali gospodarska politika zapore. On je za Panevropo, toda ne brez pridržka. Glavna zahteva Madžarske pa je izprememba trianonske pogodbe in mirovnih pogodb sploh. Enako kakor Nemčija zahteva tudi Madžarska enakopravnost v oboroževanju (torej ni za razorožitev!). Izrekel se je sicer za sodelovanje s podunavskimi državami, zlasti pa za prijateljstvo z Italijo. Zagotavljal je, da vlada ne bo stremela po diktaturi ter da namerava uvesti tajno volilno pravico. Povdaril je še, da bo skrbel za razvoj privatnega gospodarstva. — Gömbös torej obljublja marsikaj, toda v bistvu ostane — madžarski sistem, za kar jamči ime Gömbös.

Kako Gömbös govori.

Iz programa nove madžarske vlade. Birokracija.

Gömbös: Izrastke v javnem življenju hočem radikalno iztrebiti. (Odobranje v celi zbornici.) Birokracije, ki smatra, da je sama sebi

namen, zame ni. (Splošno ploskanje.) Če bi se birokracija hotela upirati, bom odpor strl. Navajen sem naglega ravnanja. Ogrsko uradništvo čuti, da je nastopila nova doba, doba točnega izpolnjevanja dolžnosti, poštenega dela.

Nikakršne diktature. — Tajna volilna pravica.

Časopisje in poslanci me izprašujejo zaradi svoboščinskih pravic. (Čujte! Čujte!) Cesto se mi je očitalo, da nagibam k diktaturi. Jaz ne potrebujem nobene oblasti, ki se ne opira na duše. Vem, da zna ogrski narod ceniti pošteno delo. Svojih političnih nasprotnikov ne maram zvižajami pomandati, marveč oznanjam javno tekmo. (Odobranje in čujte!)

Vsak, kdor dela, ima prostor ob meni. V vprašanju volilne pravice zastopam tajno volilno pravico. (Socialni demokrati: Splošno, enako in tajno volilno pravico!) Dovolite, da tudi v tem oziru pojasnim svoje mnenje. Sem zaradi tega za tajno volilno pravico, ker ne maram zatirati duš. Javna volilna pravica za one ljudi, ki žive v odvisnem razmerju, nima nobene odvisnosti. (Živahno odobranje.)

Objavljamo te Gömbösove besede zaradi informacije.

Kriza na Čehoslovaškem in socialna demokracija.

Socialni demokrati odločno proti »nadstrankarski« vladi!

Na Čehoslovaškem imajo hudo gospodarsko krizo in pa še politično krizo. Politične stranke se upirajo redukciji uradniških plač in drugim štednjam, zato bi moralo prevzeti vlado uradništvo. Socialni demokrati se uradniški vladi odločno upirajo, ker bi to pomenilo kršitev načela demokracije. Predsednik čehoslovaške socialnodemokratske stranke je stališče stranke objasn timer zaupniški konferenci v Brnu. Rekel je:

Gospodarska kriza je dosegla vrhunec in nadejati se je, da nastopijo po strahoviti zimi boljše razmere. Vzroki krize se dajo odpraviti le z

obnovitvijo zaupanja in črtanja vojnih dolgov, v čemer je že napravljen začetek z znižanjem nemških reparacij, kakor s tozadevno zahtevo delavskega razreda. Delavstvo mora nastopati sklenjeno proti kapitalističnemu sistemu. Edina resnična voditeljica delavstva je socialna demokracija. Čim delavstvo to uvidi, bo borba proti kapitalističnemu sistemu bliže svojemu cilju kakor je danes, ko nasprotne leve in desne sile cepijo delavski razred.

Danes se moramo boriti za važna dnevna vprašanja. Zato stranka odklanja vsakršno uradniško vlado, ki

naj bi ta vprašanja rešila brez ozira na delavstvo. Stranka odklanja v tem času izločitev delovnega parlamenta. Stranke morajo biti toliko močate, da nujno sklenejo in nosijo odgovornost. To zahteva današnja doba krize.

O demokraciji.

O demokraciji je že večkrat govoril veliki etični filozof Masaryk, predsednik čehoslovaške republike. Masaryk vedno zagovarja demokracijo. In Čehoslovaška ima demokracijo, jo spoštuje, dasi so tudi na Čehoslovaškem socialne razmere še slabše kakor pri nas. Tam rešujejo probleme demokratično, ker vedo, da se doseže boljše čase le potom demokracije, to je potom potrebnih reform, ki omogočajo čim pravičnejšo socialno eksistenco.

Te dni se je Masaryk zopet izjavil za demokracijo. Fašizem in pojavi, ki so temu podobni, so bolezenski znaki današnjih razmer. Nekaj so krive socialne in gospodarske razmere, nekaj nespretnost vodilnih ljudi, prav mnogo pa, ker so prišli na vodilna mesta politični in gospodarski neveščaki ali pa celo sebični špekulanti. Masaryk je trdno prepričan, da so to samo začasni pojavi, ki jih bo kulturna Evropa sama odbacila s svojega telesa. Evropi se ni bati poloma; pač pa morajo trezni politiki in dobri gospodarji poskrbeti za to, da Evropa v tem pogledu ozdravi.

Modri starček Masaryk ima torej najlepše nade, ki jih je povedal seveda v lepših besedah in bolj drastično. Mi te misli omenjamo samo zaradi tega, ker hočemo označiti licemerstvo onih, ki so proti demokraciji.

Pred volitvami v Nemčiji.

Sedanji položaj.

Stranke v Nemčiji se pridno pripravljajo na volitve državnega zbora. In ugibajo, kakšen bo rezultat absolutistično usiljenih volitev.

V splošnem se pričakuje, da narodni socialisti (fašisti) izgube nekaj mandatov, ker se je Nemcem zagnusila surova politika in ker jim je porsurska industrija, ki podpira sedaj kanclerja, odrekla denarno pomoč.

Pri volitvah utegne izgubiti do deset mandatov tudi centrum, pridobili pa bodo nemški nacionalci pod vodstvom Hugenbergja, ki so v ostri opoziciji proti fašizmu in se zavzemajo za kanclerjevo politiko.

Nedvomno pridobe na moči tudi delavske politične grupacije.

Kancler baron Papen pa se lepo smeje v pest in pravi, da bo dvajsetkrat razpustil parlament, če se bo upiral njegovi politiki. Za demokratično in kulturno Nemčijo je ta despotizem aristokratov in fevdalcev naravnost nerazumljiv. Jasno pa je, da bi ne uspel, če bi bilo nemško delavstvo edino in uveljavilo svojo moč.

Nemška vlada in zunanje politični odbor

Neobzirna graja vladne politike.

V torek je imel nemški zunanje-politični odbor sejo, na kateri se je razpravljalo o lausanskim konferenci, o razorožitveni konferenci in o seji Društva narodov. Vlada se seje tega parlamentarnega odbora ni udeležila, kar smatra seja za kršitev ustave. Papen govori o ustavnosti, ne izvajajo pa je. Novi državni zbor naj iz tega postopanja izvaja konsekvence.

Poverjenikom Cankarjeve družbe!

Ker bomo okrog 15. oktobra začeli razpošiljati knjige Cankarjeve družbe, prosimo, da nam takoj že nabrane člane obračunate, oziroma, da nam sporočite, koliko garnitur knjig vam naj pošljemo. Seenkrat torej, takoj nam sporočite število, da nam olajšate delo.

Družnost! Odbor.

Če vlada zunanjepolitičnemu odboru noče polagati računa, pomeni to težko oškodovanje ugleda države v inozemstvu, ker s tem vlada dokazuje, da nima poguma, da bi priznala popoln neuspeh v Lausanni in Ženevi ter se naslonila na narod in na narodove zastopnike. Vlade zunanjepolitične akcije že vnaprej nimajo nikakršne opore v narodu in blagor naroda zahteva, da preneha to škodljivo in neustavno stanje.

Obsodba izvira sicer iz fašističnih vrst, vendar je značilna za politične razmere v Nemčiji.

Hohenzollernci pripravljajo revolucijo.

Če jim bo le uspelo.

Nemški bivši prestolonaslednik, kakor poroča soc.-dem. glasilo »Vorwärts«, jako pridno deluje na to, da bi on postal upravnik države, kakor je na Madžarskem Horthy. Imenovanje naj bi oskrbel Hindenburg. Njegova vojaška sila bi bila Stahlhelm in državna policija.

»Vorwärts« pravi, da lahko dokaže ta namen, dasi pričakuje, da bi Hindenburg ne bil za tak načrt.

»Vorwärts« stavi na kanclerja Papena ter ministra Schleicherja in Gayla vprašanje: 1. če so jim znani načrti bivšega prestolonaslednika, 2. ali se zavedajo, da njegovo počenje ogroža varnost države in 3. ali bo državni tožilec storil svojo dolžnost. Delovanje prestolonaslednika je veleizdajsko.

Politika prestolonaslednika ima očitno zaslombo v vladi, kajti Papen in Gayl sta se že ponovno izrekla za monarhijo.

Stalin brani svojo politiko. Predsedstvo centralne komisije komunistične stranke je dne 9. t. m. izključilo iz stranke 20 oseb. Med njimi je tudi Kamenjev in Sinovjev. Večina teh ljudi je bila že enkrat izključena zaradi opozicijske desničarske politike. V zasebno življenje se je umaknil tudi znani komisar za zunanje zadeve Čičerin, ki je igral jako važno politično vlogo.

Slike iz revirjev.

Trbovlje, v začetku oktobra.

Vsako leto so rudarji imeli upanje, ko se je približevala zima, da se začnejo za njih boljši časi, ker zima je vedno popravila konjunkturo pri rudarski industriji. Letos pa vsak s strahom pričakuje, kaj bo. Namesto da bi se začelo več delati, kakor se je poleti, se še več praznuje in ni nikakih izgledov na izboljšanje. Armada brezposelnih narašča, v rudarske domove sta se naselila glad in pomanjkanje. Rudarji so brez služke, njih otroci brez obleke in obuvala, tako da jim ne bo mogoče v zimskem času obiskovati šole.

Meročajni faktorji bodo morali to vprašanje vzeti resno v pretres, kako zagotoviti rudarju in njegovi družini existenco, da ne bo kljub svoji preveliki pridnosti od lakote umrla.

V zadnjem času prejemajo vdove, ki stanujejo v rudniških stanova-

njih, od pravnega zastopnika TPD. pozive, da se morajo iz rudniških stanovanj izseliti, samo tega jim ne povedo kam?

Po večini so to vdove z veliko družino, katerih moške so se pri izvrševanju svojega poklica smrtno ponesrečili. Oni so dali svoje življenje za družbo, ta pa sedaj njihove družine tik pred zimo tira z advokatom na cesto.

Komentarja menda ni treba pisati.

Sedaj se še le vidi, kako potrebno je bilo, da je prejšnji občinski odbor začel graditi stanovanjske hiše, le žal da mu je bilo onemogočeno, da bi mogel svoj načrt izvršiti v polnem obsegu. Ako bi bilo njemu omogočeno, da bi izvršil svoj načrt, bi ne bilo treba danes tem vdovam in nedolžnim otrokom gledati v črno bodočnost, kje naj iščejo streho, kadar jih bo TPD. vrgla na cesto.

Doma in po svetu.

Vremenska katastrofa v iztočni Bosni. Nad okraji Višegrad, Rogatica, Čajnica in Foča že dva dni lije dež kakor iz škafa. Ceste med Ustipašo in Fočo ter ona med Sarajevom in Višegradom so nalivi porušili ali zasipali. Mnogo mostov čez Crno rijeko je voda odnesla. Železniška proga med Sarajevom in Višegradom je na več mestih hudo izpodkopana in je radi tega med postajama Mešiči in Ustipaša osebni vlak števil. 313 iztiril, vendar se je še posrečilo strojevodji vlak pravočasno ustaviti, tako da so vagoni ostali na tračnicah, samo lokomotiva in tender visita navzdol po bregu. K sreči ni bil nihče poškodovan. V Mrkonjičgradu je voda odnesla tri hiše. V prizadete okraje se je odpravila posebna komisija, da oceni veliko škodo.

Automobili se morajo pred železniškimi prelazi ustavljati in šele, ko so se prepričali, da so popolnoma varni, jih smejo pasirati. To naredbo Dravske banovine, zoper katero se je pritožila centrala Avtomobilskega kluba, je sedaj ministrstvo saobračaja razširilo na vso državo. Od leta 1929 so avtomobilске nesreče pri železniških prelazih napravile škode državi za 62.272 dinarjev, lastniki avtomobilov so pa trpeli škode za 1.234.001 dinar. Smrtnih žrtev je pa bilo 70. Zanimivo je, da je bilo pri železniških prelazih z zapornicami več nesreč, kakor pri onih brez zapornic.

Dinar je požrl dveletni sinček neke šivilje v Zagrebu in je kljub hitri pomoči na zagrebški kliniki umrl po nekaj urah na zadušnju. Starši, pazite na otroke, saj je znano, da dete vsako stvar nese v usta.

Albansko finančno ministrstvo so zapečatili. Iz Tirane so poročali 10. oktobra, da sta se v albanskem finančnem ministrstvu nenadoma javila nadzornik dvora Hadži Skoza in državni pravdnik Emir Meta s spremstvom ter sta v navzočnosti uradnikov ministrstva odredila zapečatenje vseh blagajin in fondov tega ministrstva. Gre baže za velike povere in zlorabe finančnih vrednostnic. Govori se o 15.000 do 20.000 napoleonovskih zlatnikov, ki so zadnje čase neznanokam izginili, o raznih dragih kolekih in monopolskih banderolah, ki so se prodajale pod roko za slepo ceno, kakor tudi o ponarejanju teh vrednostnic. Več lokalov po mestu, kjer so se prodajale znamke in koleki, je zaprtih in pred nje so postavljene straže. Nadaljna preiskava obeta senzacionalnih razkritij.

Titulescu zunanji minister. Kakor smo že poročali, je radi pogajanj med Rumunijo in Sovjetsko Rusijo prišlo med ministrskim predsednikom Vajdo Vojevodom in poslanikom Titulescu do nesoglasja, ker se je slednji pogajanjem upiral. Nato je Vajda Vojevod predložil Titulescu, naj on prevzame odgovornost in naj sprejme zunanje ministrstvo. Po daljšem obotavljanju je Titulescu ponudbo sprejel, moral bo pa v to svrhu svoje dosedanje absolutno odklonilno stališče napram Rusiji znatno revidirati in pogajanja kljub temu nadaljevati, kar mu je tudi Herriot v osebнем razgovoru v Parizu priporočil.

Ferdinand Skaret 70letnik. Ferdinand Skaret je v avstrijskem delavskem gibanju med prvimi in najboljšimi organizatorji delavskega političnega in strokovnega gibanja. Te

dni je slavil ta delovni sodrug sedemdesetletnico rojstva. Rojen je bil Ferdinand v Reichenbergu na Češkem leta 1862. Oče mu je bil siromašen tkalec. Ferdinand se je pa naučil mizarstva in je že 1878 odšel po svetu. Leta 1880 je prišel na Dunaj ter je sodeloval pri ustanovitvi društva mizarjev. Na drugem mednarodnem kongresu lesnih delavcev v Zürichu 1893 sta zastopala Avstrijo Skaret in Neumann, kjer se je tudi sklenilo, da se za Avstrijo ustanovi centralna zveza. Že o Božiču istega leta se je zveza ustanovila in ji je postal Skaret predsednik ter opravljal to mesto do 1907. Skaret je pa bil obenem mnogo let prvi tajnik avstrijske socialnodemokratske stranke ter se je mnogo udeleževal v socialnih ustanovah v državnem zboru in dunajskem občinskem svetu.

200.000 brezposelnih v prostovoljni delovni službi Nemčije. Nemška vlada je določila 50 milijonov mark za razna javna dela z namenom, da omili brezposelnost. V to svrhu je izdelan poseben delovni red, po katerem se za ta dela javljajo prostovoljci iz vrst brezposelnih, ki dobivajo za svoje delo prosto prehrano in bivanje v posebnih taboriščih po vojaškem sistemu. Gotovega denarja dobivajo na roke le malo. Glavni smoter pri tem je, da so ljudje zaposleni in začasno preskrbljeni, da ne obremenjujejo zastoj državnega proračuna v obliki brezposelnih podpor. Dosedaj je v tej prostovoljni delovni službi zaposlenih 200.000 brezposelnih pri osuševanju barij, kopanju kanalov, gradnji cest itd. Votiranih 50 milijonov bo zadostovalo do konca tega leta. Kljub temu je pa v Nemčiji še vedno 5.100.000 brezposelnih.

Močan okret na levo pri belgijskih občinskih volitvah. Občinske volitve, ki so se vršile v nedeljo v Belgiji, prikazujejo močan okret na levo. V 52 občinah so si socialisti priborili absolutno večino. V 8 občinah imajo radikalni socialisti. Katoliki so v nad 30 občinah izgubili svojo dosedanje večino. Uspeh komunistov je proti pričakovanju malenkosten. V Flandriji se opaža ojačenje flamskih nacionalistov, ki so si priborili večino v 6 občinah. Toliko po dosedanjih rezultatih. Bo li katoliški stranki pripadajoča vlada Renkina izvajala iz teh volitev konsekvence, še ni gotovo. Vsekakor bo še počakala končnoveljavnega rezultata volitev. Pri občinskih volitvah imajo v Belgiji volilno pravico tudi ženske in sledi iz tega, da so žene po veliki večini sledile programu socialistične stranke.

Kletka se je utrgala v jasku nekega rudnika v Lancashiru na Angleškem ravno ko so se rudarji izmenjavali. V kletki, ki je zletela v globočino, je bilo 20 rudarjev. 19 jih je bilo takoj mrtvih.

Radi obsojenih črncev. V Zedinjenih državah ameriških je bilo 7

Mihevc Nace:

Jozo in Rafka.

Dolgo v noč sta kramljala Martin in žena. Naposled sta se sporazumela, da drugi dan Rafki povesta svoje mnenje.

Drugi dan je bila nedelja. Župnik Hribar je pri deveti maši pridigal, kako se mlada dekleta potaplajo v mestih, kako lahkovorne so napram sladkim, hinavskim besedam, izgubljajo svoje devišstvo, da same ne vedo kdaj ter se omadežujejo na svojem telesu in na svoji duši.

Rafka je verno poslušala župnikove besede in si jih vklesala v srce. Ko pa pride domov in ji mati pove očetovo mnenje, je bila prav vesela in je očetu rekla:

»Če boš danes pisal teti, ponesem takoj pismo in jutri ga teta že dobi. Kajne, da boš pisal?«

»Bom!«

Teta Zefa je v pondeljek zjutraj prejela pismo ter stopila takoj v posredovalnico za službe na Miklošičevi cesti.

Tam je zvedela, da posredovalka išče prav tako dekle, kakor je Rafka, pa je pisala še isti dan, da naj Rafka takoj pride v Ljubljano.

Tretji dan se je Rafka že poslovila

od svojih staršev. Oče ji je podal roko v slovo in ji rekel:

»Dekle, pridno bodi, pametno in na nas ne pozabi!«

Poslovala se je tudi pri materi. Ta jo je stiskala na prsi, ji svetovala, kako naj živi, da se naj ogiblje slabe družbe, posebno pa zapeljivcev.

»Pazi na svojo dušo in svoje telo, dekle!« Materi je zmanjkalo besed in še huje jo je pritiskala k sebi in z vročimi solzami je močila nje polna rdeča liceca.

Rafka je pobrala svojo culo. Mati je komaj vstala in drsala do vrat, kjer je visel žegnanček ter Rafko še poskropila z blagoslovljeno vodo za odhodnico.

»Bog s teboj!« so bile zadnje materine besede.

Rafka ni bila še nikoli v Ljubljani. Ko je izstopila na glavnem kolodvoru, je plaho zrla okoli sebe. Šla je z drugimi ljudmi proti izhodu in na ulici je vprašala neko žensko, kje je Hrenova ulica. Ženska ji je pripovedovala kod in kam naj gre. Rafka je šla in šla in končno je našla svojo teto Zefo.

»Prav, prav, da si prišla. Zate sem dobila prav dobro službo. Takoj pojdeva tja; kar počakaj, da se oblečem.«

Rafka je bila vesela in komaj je čakala, da sta odšli.

Teta Zefa in Rafka sta se predstavili pri posredovalki. Teta je plačala sto dinarjev. Posredovalka pa ji je izročila naslov in pisemce za gospoda direktorja. Gospod direktor je Rafko s svojim strokovnjakim pogledom osvrknil in takoj mu je bila všeč. Nato pogleda še Zefo in jo vpraša:

»Kdo ste vi?«

»Njena teta sem. Izročili so mi jo, saj veste.«

»Na, da razumem«, je pripomnil direktor.

Rafka teh besed ni razumela.

Teta Zefa pa ji je še rekla: »Če boš kdaj kaj prosta, pa me obišči, in nato je odšla.

Rafka se je kmalu udomačila. Gospod direktor je bil z njo zadovoljen in njegova žena jo je imela tudi rada. Tako je bilo vse v redu, dokler se ni v nasprotno stanovanje vselil gospod polkovnik.

Rafka je bila vsako drugo nedeljo prosta in vselej, kadar je bila prosta, je šla k teti Zefki ter sta kramljali ves popoldan o njenem domu nad Zalim Logom. Teta Zefa ji je dajala lepe nauke in jo vzgajala in vodila po pravi deviški poti.

Kri v Rafkinem telesu je pa začela revolucionirati. Te revolucije krvi v mladem osemnajstletnem lepo razvitem telesu pa teta Zefa ni mogla ustaviti.

Gospod polkovnik Petrovič je imel slugo, južnega sina, ki se je rodil ob Neretvi. Lep, visok fant, zagorelih lic, črnih kodrastih las, začelih oči, ki so vplivale kakor rentgenovi žarki, če so se kam uprle. Zato, ker je prišel na svet, je moral služiti vojake. Jozo Jeftinovič je moral za kazni, ker se ni zgledil ob pravem času k vojakom, odslužiti svoj normalni rok in še eno leto povrhu za kazni. Jozo je bil spreten dečko, finih manir in so ga zaradi tega dodelili gospodu polkovniku za slugo.

Rafka je večkrat po večerih, kadar je imela čas, stala pri vežnih vratih in ogledavala šetalce po Aleksandrovi cesti. Nekoč jo opazi Jozo; ko je šel mimo nje, je malo postal pri njej in jo tudi pogladil po licu med pogovorom.

»Kaj hočete od mene?!« ga je Rafka napol osorno nahrulila.

Neumno vprašanje, kaj hoče. Kaj pa naj hoče mlad fant, ki mu vre kri po vsem telesu, ki mu kri revolucionira kakor Rafki. (Dalje pril.)

črnece obtoženih, da so napadli dvojice belih deklet in so bili radi tega obsojeni na smrt. Radi tega na mnogih krajih Amerike prirejajo delavci protestne demonstracije. Komunistični omladinci v Parizu pripravljajo baje iz istega razloga atentate na ameriško poslaništvo in razen tega na druge ameriške zgradbe v Parizu.

Vstaja v Abesiniji. Iz Abesinije poroča angleški poslanik, da je sin Ras Hailuja, ki je bil nedavno obsojen na smrt zaradi veleizdaje, pa ga je cesar pomilostil, zopet zasnoval revolucijo ter prejšnje bivališče očeta Debra Markos zavzel. Upornike oblegajo vladne čete.

Za zaposlitev vsega delavstva KID.

Velik shod kovinarjev na Jesenicah.

V nedeljo, dne 2. oktobra t. l. se je vršil na Jesenicah velik javni shod delavstva KID, ki ga je sklicala tamošnja podružnica SMRJ. Obe dvorani Delavskega doma na Savi sta bili polni.

Shod je otvoril predsednik Saveza s. l. Čelešnik, ki je poročal o položaju. Trenutno je na cesti samo še 25 delavcev, ker jih je 150 dobilo zaposlitev pri zaslišanju delih. Ker so pa morali podpisati reverz za štiritedensko zaposlitev, so lahko vsak čas spet na cesti. Zdaj je dobilo odpoved spet 63 delavcev z Dobrave, za katere se bo storilo vse, kar bo mogoče; vendar se je bati, da ne bo preveč uspeha. Te dni se bodo vrnil mladi, prej pri KID že zaposleni delavci od vojakov, prav tako oni, ki so se preko polletja preživljali na kmetih; in kader brezposelnih se bo pomnožil. SMRJ je zaradi tega predal KID vlogo, oz. predlog za razdelitev dela na šest ur dnevno in točno označil, v katerih obdobjih bi se 4 kratna izmena lahko vršila. V martinarni je to že dejstvo. Na ta predlog bi morala KID odgovoriti že do shoda, pa še ni. To se je storilo zaradi tega, ker je pač boljše, da delajo vsi delavci nekaj šihov na mesec manj, kakor pa, da obstaja stalen kader brezposelnih, ki slabijo organizacijo, ki kvirajo delovne pogoje itd.

S. Čelešnik je poročal dalje tudi o vlogi zaradi ustanovitve posebne obrtno-nadaljevalne šole pri KID, kar je pa KID odklonila, češ, da že obstoja na Jesenicah. Ta čin KID je zelo značilen, ker bi ravno KID, ki ima zaposlenih toliko tujih delavcev »strokovnjakov«, katerim plačuje po več sto Din na dan, potrebovala, da si izloči lasten naraščaj strokovnjakov. (Saj je podjetje vendar nacionalno!) (Predali bomo stvar jugoslovanski in velenarodni NSZ v album in nadaljnje argumente za očitke proti nam, internacionalistom. On ur.)

Zatem je pa poročal o intervencijah glavnih zaupnikov s. Franc Mohorič ter točno navajal, kje bi se prav lahko zaposlili še nadaljnji delavci. Omenja tudi zgradbo nove valjarne za pločevino na Javorniku, za katero je KID spet zaposlila za zaposlitev tujih delavcev, medtem ko predlogu SMRJ, da bi se tam že zdaj šolali domači, noče ustreči.

K drugo točko dnevnega reda je poročal s. Jurij Jeram, ki je obširno orisal današnji gospodarski položaj na svetu, današnje stanje delavstva v okvirju obstoječih razmer, stanje delavskih socialnih ustanov v Jugoslaviji, naše razmerje do drugih strokovnih smeri, očrtal je današnje nizko kupno moč delavstva in vse pojave, ki so v zvezi z njo ter brezposelnost v luči krize.

Ko je nato orisal zahteve po 40 urnem delavniku, ki so obenem seveda tudi zahteve jeseniškega delavstva, je zavrnil vse očitke narodnih velepatrotov, da smo mi manjši Jugoslovani kot oni. Ali mi nismo ozkostrčni, sebični, šovinistični Jugoslovani, marveč smo širokogrudni in miroljubni državljani, ki želimo zadovoljnega življenja Jugoslavije v zvezi in okvirju zadovoljnega sožitja narodov vsega sveta. In kdo je boljši državljan: mi ali oni?

Svoja obširna, tehtna in temeljita izvajanja je zaključil s. Jeram ob velikem odobravanju navzočih.

Za njim je govoril s. Cvetko Kristan, ki je v imenu krajevnih zadrug razložil navzočim, zakaj tako rastejo cene živil. Ne čudi se, da se delavske gospodinjice razburjajo, ko vidijo, kako gredo najvažnejše življenjske potrebščine navzgor. Sladkor, ki je stal ob določitvi delavskih mezd pri KID v aprilu na debelo sipa za kg 12,95 Din, stane danes 14 Din; kocke, ki so stale 14,45 Din, stanejo danes 15,80 Din; mast, ki je stala aprila 12,75 Din — maja, junija celo 12,25 Din — stane danes 14,50 Din; moka 0, ki je stala 2,75 Din, stane 3,15 Din; riž Splendor Sublime, ki je stal 4,50 Din, stane 4,80 Din; kava pražena Rio, ki je stala 40 Din, stane 46,25 Din; vse to na debelo in za 1 kg. Napravil se bo indeks cen in ukrenilo, kar je treba. Pozval je tudi navzoče, da naj v polni meri izvedejo svoj aprilski sklep in naj se oklenejo svojih prav lepo uspevajočih lokalnih zadrug.

Pri raznoterostih sta ss. Škerlj F. in Cv. Kristan govorila o kulturnih vprašanjih. Pozvala sta navzoče, da naj se pridno udeležujejo delavske šole in praktičnih tečajev, ki se bodo vršili na Jesenicah, da naj obiskujejo predavanja, da naj obiskujejo vse druge kulturne prireditve, da obiskujejo knjižnico »Svobode«, naj naročijo knjige Cankarjeve družbe in »Kapital«. S. Čelešnik je pozval nato še k pristopu h kovinarski godbi.

Ob 12. uri dopoldne je s. Čelešnik zaključil lepo uspeši shod.

Komisar „Podpornega društva železniških delavcev“ obsojen.

Razprava v tožbi odbornikov »Vzajemnosti železniških uslužbencev v Mariboru«.

Maribor, dne 14. oktobra.

V sredo, dne 13. oktobra se je nadaljevala razprava v tožbi tajnika in blagajnika društva »Vzajemnost železniških uslužbencev v Mariboru«, gg. železniških uradnikov Antona Pšeničnika in Ludvika Pintarja, proti železniškemu uradniku Leopoldu Zavadlavu, ki je že 4 leta od oblasti postavljeni vodja razpuščenega »Podpornega društva železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru«. Prva razprava se je vršila dne 17. septembra 1932 in smo o njej že poročali.

Pri včerajšnji razpravi so bile zaslišane številne pričre. Tožitelja Pšeničnika in Pintarja je zastopal dr. Avg. Reisman, toženca Zavadlava pa je zagovarjal dr. Fornazarič.

Razpravna dvorana je bila številno obiskana tudi od drugih železničarjev, ki so se seve zelo zanimali za izid te pravde. Gosp. Zavadlav je bil namreč tožen, da je meseca marca t. l. pred občinim zborom društva »Vzajemnost« na sestanku članov železničarjev, skupine glavni kolodvor, očital družstvenemu vodstvu, zlasti pa tožiteljema, kakor tudi tajniku in blagajniku, da nimajo pri društvu nobenega knjigovodstva, da je njihov izkaz o poslovanju sam bluf in hišne številke ter da tajnik sploh ne ve, kaj je podpisal.

Vse pričre, ki sta jih navedla tožitelja in toženi g. Zavadlav, so tekom dolge razprave v tožbo v glavnem potrdile in zlasti

povdarjale, da so navzoči smatrali iznešeno »kritiko« g. Zavadlava kot očitke nepravilnega poslovanja in so številni člani domnevali, da gre za mahinacije. Nekateri člani so g. Zavadlava mirili in ga svarili, naj mirneje razpravlja ter si pusti izkaz pojasniti od funkcionarjev. Obtoženi pa tega ni hotel, ampak je izjavil, da je to vse bluf ter je odšel z grožnjo, da se bodo že drugod pogovorili.

Sodnik je ponovno prigovarjal, naj bi se med seboj poravnali in sta celo tožitelja pokazala dobro voljo ter ponudila poravnavo, če toženi g. Zavadlav očitke prekliche in plača stroške. G. Zavadlav pa je poravnavo odklonil.

Nato je okrajni sodnik g. Štukelj po triurni razpravi izrekel

sodbo,

s katero se toženi g. Zavadlav obsoja v smislu tožbe radi prestopka žaljenja časti na Din 420.—, oz. 7 dni zapore ter Din 240.—, oz. 4 dni zapore pogojno na eno leto, ker je obtoženi med razpravo izjavil, da ni hotel tožiteljema s tem ničesar nepoštenega očitati glede poslovanja.

Sodba je izzvala med železničarji veliko zadoščenje, ker je s tem zopet častno zaključena borba, ki se vrši okrog mariborskih železniških »Podpornih društev«.

G. Zavadlav je seve tudi obsojen v plačilo sodnih taks in odvetniških stroškov, katere pa mora brezpogojno plačati.

Ljubljana.

Cirkus Gleich — kralj. V ponedeljek pride v Ljubljano cirkus Gleich iz Zagreba. Že več dni dela reklamo po Ljubljani in da bi stvar bila še bolj interesantna, so poročali, da se ljubljanska občina upira prihodu cirkusa v Ljubljano, ker bi to pomenilo izžemanje že itak siromašnega prebivalstva. Takoj nato so se pojavile novice, da bo Gleichova družba zgradila v Zagrebu velike palače in uredila v njih najmodernejši etablissement po vzoru velenar. In s tujim denarjem bo Gleich to storil. In kdo ne bi imel apetita po tujem kapitalu, ker ga nam doma primanjkuje. Toda treba je bilo še nove reklame. V ljubljanskih listih se je pojavila notica, da bo cirkus Gleich plačal občini na dan 10 do 15 tisoč dinarjev za prirejanje predstav. Občina torej lahko zasluži v par dneh 30 do 40 tisoč dinarjev. — Torej same zanimive vesti, ki pripovedujejo, koliko denarja nam bo dal cirkus, niti ene pa ne, kdo bo ta denar dal cirkusu in kam pojde prebitek. Lahko rečemo že danes, da se ljubljansko prebivalstvo z raznimi malovrednimi prireditvami že preveč izkorišča. Politika veseljačenja in pijančevanja je v modi, ker manjka inicijative za resno delo in prilike za javno udejstvovanje. Vse to pomeni uspavanje življenjske energije, ubijanje talentov in zapravljanje denarja, ki bi bil potreben za kruh. Ne izrekamo s tem sodbe o cirkusu — ampak sodbo o morali.

Ptuj.

Koncert »Svobode« v soboto, dne 8. t. m. je zadovoljivo uspel. Zbor zaznamuje napredek, zlasti je omeniti uglajenost glasov od zadnjega nastopa. Z udeležbo je pa vedno po starem. Videli smo le par »boljših«. Ponovno smo že povdarjali, naj tudi delavci ne bi nosili denarja onim, ki bojkotirajo delavske prireditve. Pa tudi delavci, ki ob taki priliki gredo raje poslušat »tonfilm«, dovolj dokumentirajo svojo zavednost. Kljub vsemu bo vedno bolj močno donela delavska pesem!

Ustanovnega obnega zbora Delavsko-kmečke nakupne, prodajne in stavbne zadruge se je v nedeljo udeležilo nad 60 zadrugnikov, od katerih je že polovica pristopila k novi zadrugi. Zato smemo pričakovati uspeha, posebno ako se bodo vsi člani zavedali svoje dolžnosti, kakor smo to zadnjič poročali. Novoizvoljeno načelstvo in nadzorstvo jamči, da se bode pravično delalo v interesu vseh članov. Vsi imamo pogreške; vendar je potrebno, da se gradi in ne razdira!

Nabirajte člane

za Cankarjevo družbo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

Maribor.

Izobraževalni tečaji za strokovne funkcionarje. Vsi, ki so se prijavili za obiskovanje tečajev, kakor tudi oni, ki nameravajo obiskovati tečaje, pa se doslej še niso prijavili, naj se zglašajo v ponedeljek, dne 17. oktobra ob 19. uri v dvorani Delavske zbornice. Ako se jih bo prijavilo dovoljno število, bo odprt tečaj za začetnike in nadaljevalni tečaj za stare obiskovalce.

Predavanje »Svobode«. Prihodnje predavanje tukajšnje podružnice »Svobode« se bo vršilo v sredo, dne 19. oktobra t. l. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice. Sodna ul. 9-II. Predaval bo prof. Tepy o temi: »Nemčija v sedanosti«.

MLADINSKI PEVSKI ZBOR TRBOVELJSKIH OTROK priredi na povabilo učitelstva v nedeljo, dne 16. t. m. ob 11. uri dopoldne v dvorani »Union« KONCERT z bogatim sporedom. Vsak, kdor je prisostvoval zadnjemu koncertu trboveljskih otrok v Mariboru, je obdržal rudarske otročičke v najlepšem spominu. Toplo priporočamo vsem delavcem in nameščencem, da se koncerta tudi to pot polnoštevilno udeležijo.

Kako se bodo uredile delovne razmere pri mestnem avtobusnem podjetju? Kakor smo že zadnjič poročali, je organizirano osebje mestnega avtobusnega podjetja predlagalo vodstvu, da naj bi se v sedanji krizi osebja ne odpustilo, temveč naj bi se s skrajšanjem delovnika omogočilo tudi še nadalje delo in zaslužek vsemu osebju. Kakor pa se sliši, namerava vodstvo podjetja naprtiti osebju še nova bremena v zvezi s sanacijo podjetja. Med drugim hoče vodstvo ukiniti šoferjem nedeljski dodatek k plači, ki je bil uveden s sprejetjem splošnih določil za sklepanje kolektivnih pogodb mestnih delavcev po občinskem svetu. Delavci so pokazali dovolj razumevanja za potrebe podjetja s tem, da so prostovoljno predlagali uvedbo skrajšanega delovnika, na vodstvu pa je sedaj ležeče, da tudi s svoje strani ukrene vse, da ne bo težko prizadetega osebja obremenjevalo z odtegljajem nedeljskih doklad. Mislimo, da se bo našel tudi še kakšen drug izhod za sanacijo podjetja in da delavci niso edini faktor, na katerih račun naj bi se sanacija izvedla.

Družinska tragedija na Koroški cesti. V torek, dne 11. t. m. se je odigrala na Koroški cesti, v hiši mizarkega mojstra Viherja, družinska žaloigra med zakoncema, in sicer 52 letno Ano in 60 letnim Antonom Viherjem. V zadnjih letih sta živela v nesoglasju ter je med obema večkrat prišlo do razprtij in prerekanja. Tudi kritičnega dne je prišlo do prepira, ko se je Viher odpravil z doma, kar se je v zadnjih časih večkrat dogajalo. V silni duševni razburjenosti je

njegova žena Ana vzela samokres ter oddala štiri strele na svojega moža ter ga s tremi strelji pogodila, tako da je obležal na licu mesta mrtev. Ko se je nesrečna žena zavedla svojega dejanja, je nastavila še sebi samokres na desno senco, ga izprožila in se smrtnonevarno ranjena zgrudila poleg mrtvega moža. Poklicani rešilci so ranjeno ženo odpremili v splošno bolnico, kjer je pa uro kasneje podlegla zadobljeni rani. Minuli četrtek se je vršil pogreb, in sicer so Antona Viherja pokopali na mestnem pokopališču na Pobrežju, med njegovim pogrebom pa so odpeljali njegovo ženo Ano z avtofurgonom v graški krematorij, kar je izrecno želela v svoji oporoki. Prevoz pokojnice je oskrbelo društvo »Ogenj« v Mariboru, ki je po svojih zastopnikih tudi prisostovalo odvozu.

Tožba Fr. Žebota proti Rud. Tumpeju. Te dni se je vršila pri okrajnem sodišču v Mariboru zanimiva razprava v tožbi bivšega poslanca Franja Žebota v Mariboru proti predsedniku mariborskih narodnih železničarjev g. R. Tumpeju. G. Žebot je namreč tožil g. Tumpeja radi žaljenja časti, češ, da je Rudolf Tumpej pravil ob priliki zadnjih volitev meseca novembra lanskega leta napram hotelirju hotela »Orel« g. Zemljiču sledeče: »Marka Kranica (kaplana v Kamnici in tajnika bivše SLS) so že zaprli, sedaj pa pride na vrsto Žebot, ker je delil lepake.« G. Tumpej je pri razpravi tajil gornjo obdolžitev in trdil, da je pravil g. Zemljiču le to: »Kranica so zaprli in se lahko zgodi to tudi Žebotu, ki bi bil kmalu kandidat za državno-zborske volitve.« To pa po mnenju g. Tumpeja ni nič žaljivega. Sodišče je bilo drugega mnenja in obsodilo g. Tumpeja na Din 600.— denarne globe, oziroma 10 dni zapore pogojno za dobo enega leta, češ, da se je upravičeno nadejati, da se bo toženec R. Tumpej nadaljnjih kaznivih dejanj vzdržal tudi brez izvršitve te kazni. To olajšilo okolnost je sodišče upoštevalo zlasti radi tega, ker je zastopnik g. Žebota dr. Leskova, sam proslil sodnika za milo kazen. Pač pa mora plačati g. Tumpej stroške obeh odvetnikov in sodne pristojbine.

Radi suma spoliranj pisemskih pošilk so bili te dni aretirani trije poštni uradniki. Po zaslišanju so bili izpuščeni na svobodo. Z zadevo se bo še pečalo sodišče.

Prostovoljno v smrt. V Selnici ob Dravi se je pred dnevi obesil 65 letni nadučitelj Alojz Belina.

Mesarji iz Dravske banovine so minulo sredo zborovali v hotelu »Pri zamorcu«, kjer so zlasti naglašali potrebo močne strokovne organizacije. Zavzeli so tudi protivno stališče glede prodaje neoporečenega mesa na prostih stojnicah itd. »Mariborski Večernik« prinaša o tem zborovanju daljše poročilo pod naslovom »Solidarni nastop slovenskih mesarjev za svoje pravice«. Mi pa smo mnenja, da je bilo med njimi tudi precej takih, ki se prištevajo k drugim narodnostim;

Smrt vojaka pod kolesi lokomotive. V noči od srede na četrtek je prišel po nesreči na železniškem mostu na Pobreški cesti pod kolesa avstrijske lokomotive vojaški stražar Izeta Fejzulović. Lokomotiva je nesrečnega vojaka, ki je stražil most, grozno razmesarila. Strojevodjo ne zadene na nesreči nobena krivda, zlasti ker je železniški most zelo slabo razsvetljen, na kar smo že v našem listu ponovno opozarjali.

Prvenstvena tekma. SK »Mura« (Murska Sobota) in SK »Svoboda« (Maribor) se srečata v nedeljo, dne 16. t. m. ob 10. uri dopoldne na igrišču SK »Maribora«. SK »Mura« kakor tudi »Svoboda« gresta v borbo za točke dobro pripravljena.

Predtekmo igrajo juniorji SK »Železničarja« in SK »Svobode«.

Prvi nastop g. Josipa Daneša, priljubljenega komika, ki se je po dveletni odsotnosti povrnil med ansambl mariborskega gledališča, bo v nedeljo, dne 16. t. m. v zabavni kmečki veseloirgi. Nastopil bo kot Lahajnarjev Jakec, v kateri vlogi je žel v Ljubljani velik uspeh.

Leharjeva opereta »Friderika«, glasbeno krasno in resno delo, se bo vprizorila prvič na slovenskem odru za otvoritev glasbene sezone sredi prihodnjega tedna. Po lepoti glasbe dosega ta opereta iz lanske sezone znano opereto »Zemlja smehljaja«, vsebina pa je vzeta iz mladosti pesnika Goetheja. Glasbeno vodstvo ima kapelnik g. Herzog, režira V. Skrbinšek. Frideriko poje Udočičeva, Goetheja Sancier. V ostalih večjih vlogah Barbičeva, Kraljeva, Zakrajškova, Dragutinovičeva, Furijan, Daneš, Harastović in Grom.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Nadaljevanje.)

II.

Hišni ali gospodinjiski posli.

Za hišne in gospodinjiske posle je izdala deželna vlada za Slovenijo pod št. 224 dne 18. junija 1921 posebno naredbo, s katero so uredili službeno razmerje hišnih ali gospodinjiskih poslov v Sloveniji in velja ta naredba še sedaj za ozemlje cele Dravske banovine.

Kdo so hišni ali gospodinjiski posli?

Hišni ali gospodinjiski posli so one osebe, ki opravljajo gospodinjiska dela proti plačilu v gospodinjstvu gospodarja, ali gospodinjje in so sprejete v družino. K takim poslom prištevamo kuharice, sobarice, pestunje, dojilje, dekle. Če pa so takšne osebe redno zaposlene tudi v obrtnem ali poljedelskem obratu gospodarja, ne velja zanje ta naredba.

Počitek in dopust hišnih poslov.

Naredba za hišne posle je uvedla novost, da mora dobiti posel vsako drugo nedeljo in vsak drugi praznik za oddih in razvedrilo prost popoldan najmanj 5 ur, po dveh letih službovanju brez presledka pa ima posel pravico dopusta 1 tedna. Za čas dopusta mora dobiti posel poleg cele plače še tudi doklado za hrano v višini polmesečne plače v gotovini, katero mora gospodar (oziroma gospodinja) odšteti poslu ob nastopu dopusta.

Zavarovanje poslov za bolezen.

Temeljem zakona o zavarovanju delavcev št. 329 z dne 17. nov. 1921 morajo biti hišni ali gospodinjiski posli zavarovani zoper bolezen pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev.

Poselska odpravnina.

Dalino zanimivo novost je uvedla naredba za hišne posle s §-om 20, ki določa, da mora dobiti hišni posel po nepretrganem 10 letnem službovanju odpravnino v znesku četrte letne plače v gotovini. Z vsakim nadaljnjim polnim službenim letom pa naraste ta odpravnina za 5% vsakokratne letne plače, dokler se ne izenači z njo. To pravico odpravnine pa posel izgubi, če je lahko gospodar službo odpovedal iz tehtnih razlogov, n. pr., če posel zakrivi tatvino, pomeverbo, prevaro ali drugo kaznjivo dejanje, se uda pijančevanju, očitnemu nepravemu življenju, občutno žali gospodarja ali rodbino, zanemari osebno snago in podobno.

Veljavnost Občega državlanskega zakonika.

Ostalih podrobnih določil te naredbe tudi ne moremo tukaj navajati radi pomanjkanja prostora. Ima jih pa itak vsak uslužbenec v »Poselski knjižici«, katero mora imeti v vsaki službi. Sicer pa naredba še ne vsebuje vsega, kar velja za takšno službeno razmerje, ampak v § 27 izrecno določa, da veljajo za službeno razmerje tudi določila Občega državlanskega zakonika, v kolikor službenega razmerja ne ureja ta naredba. Veljavna so torej še določila §§ 1151 do 1174 Občega državlanskega zakonika.

Župnik pred sodiščem.

(Obsodba zaradi župnikovega pisma. — Kazensko pravo proti cerkvenemu.)

Redko so pred sodiščem tako zanimive kazenske razprave, kakor jo je imel nedavno okrajni sodnik v Mariboru.

Tožil je komandir neke orožniške postaje z meje v bližini Maribora župnega upravitelja in bivšega vojaškega profesorja g. Ernesta Trstenjaka. Ta župni upravitelj je namreč lansko jesen poslal domačemu občinskemu uradu pismo, v katerem je pozival občino, naj uvede na podlagi navedenih prič preiskavo proti domačemu komandirju glede njegovega moralnega, oziroma nemoralnega življenja, češ, da se v občini širi govorica, ki se glasi dobesedno:

»G. komandir (orožnikov) N. je ležal pri gospej M.«

Pripomnil je še g. župnik v tem pismu, naj ta poziv občina odstopi okrajnemu glavarstvu, če bi se z zadevo občinski urad ne hotel ukvarjati in naj potem glavarstvo nemudoma stvar razišče, ker če je trditev resnična, je baje komandir »tukaj nemo-goč«.

Občina je dopis poslala sreskemu načelnstvu, to pa komandantu orožnikov, ki je uvedel preiskavo proti komandirju, zaslišal od župnika navedene priče, ki pa so vse izpovedale, da jim o tem očitku ničesar ni znano. Preiskava proti komandirju je bila

konika o službenih pogodbah za gospodarke in hišne posle. Ta določila pa se zopet skoro popolnoma krijejo z »Delovnim pravom« novega obrtnega zakona, katero pa smo obširno in točno navedli.

Pristojnost za razsojanje poselskih zadev.

Važno je opozoriti, da se morajo obrniti posli radi sporov, ki nastanejo iz njih službenega razmerja, najprej na pristojni občinski posredovalni urad, da se poskusi poravnava. Takšna poravnava ima veljavnost sodnih poravnav. Šele po neuspehi poravnavi lahko stranki uveljavita svoje zahteve pred rednim sodiščem. Tožbi je treba priložiti potrdilo občine, da je bil poizkus poravnave brezuspešen.

Posel pa lahko toži pri sodišču, v katerega okolišju ravno službuje.

III.

Viničarji.

Za viničarje velja posebna uredba o viničarskem redu, ki jo je sklenila oblastna skupščina mariborske oblasti dne 20. julija 1928. Uredba velja za one osebe, katere najame vinogradnik v službo, da obdelujejo vinograd v izmeri najmanj 5.600 m², ali še zvraven pripadajoče dele posestva proti plačilu v denarju ali naturalijah, ali v denarju in naturalijah, žive pa ob lastnem gospodinjstvu v vinogradnikovi zgradbi in imajo za pravilno izvrševanje svoje službe potrebno strokovno usposobljenost.

Delovno razmerje viničarjev se ureja po določilih te uredbe, ki so večinoma prisilnega značaja, tako da se torej s pogodbo ne morejo razveljaviti, niti omejiti.

Viničarska knjižica.

Vsak viničar mora imeti viničarsko knjižico, t. j. javnopravna listina, ki se glasi na ime viničarja in ima natisnjeno besedilo te viničarske uredbe. Razen tega je izdala tudi Delavska zbornica to uredbo v obliki majhne knjižice kot ponatis iz časopisa »Naše gorice«.

Viničarska komisija.

Dolžnosti in pravice službenega razmerja torej lahko vsak viničar ugotovi iz svoje viničarske knjižice. Važno pa je vedeti, da morata viničar ali gospodar zahtevati rešitev spora, izvirajočega iz viničarskega razmerja, najprej pred viničarsko komisijo, ki jo tvori kot predsednik župan občine, v kateri leži posestvo z vinogradom, ter zastopnik vinogradnika in zastopnik viničarja. Viničarska komisija je le tedaj sklepna, če so povabljeni in navzoči vsi člani. Šele, če stranki nista zadovoljni z rešitvijo viničarske komisije, smeta tožiti pred sodiščem. Podrobnejši določil tu ne moremo navajati.

Pravica združevanja viničarjev.

S § 31 te uredbe je tudi izrecno določeno, da imajo viničarji pravico združevanja v posebnih strokovnih društvih za zaščito svojih gospodarskih, kulturnih in socialnih interesov. Za ustanovitev takšnih strokovnih društev torej ni potrebna odobritev banske uprave.

»Lavantinski knezoškofijski ordinariat ugotavlja, da ima župnik, oziroma župni upravitelj v smislu splošnega cerkvenega prava (kan. 969) ter posebnih lavantinskih sinodalnih predpisov pravico in dolžnost, čuvati v svoji župniji javno moralo župljanov, tako da v slučaju kršitve javne morale župnik ne potrebuje posebnega dovoljenja in naročila za postopanje, da se pohujšanje odstrani. Župni upravitelj torej ni prekoračil mej svojega delokroga, ako je pri občini uradno in poverljivo zaprosil za sodelovanje, da se vznemirljive govorice, ki so žalele javno moralnost, preiščejo in razčistijo.«

Obsodba:

Sodišče je prečitalo samo predložena pisma in disciplinarni spis proti komandirju ter nato razpravo zaključilo in razsodilo, da se župni upravitelj g. Ernest Trstenjak ob-

sodi radi prestopka žaljenja časti na 120 Din in 180 Din, oziroma 2 ali 3 dni zapora pogojno na eno leto, ker je upati, da se bo obsojeni tudi brez izvršitve te kazni vzdržal v bodoče kaznivih dejanjih.

Sodišče je v utemeljitvi izreklo, da sicer verjame tožencu, da sme po cerkvenem pravu tako nastopati, toda to za sodišče ni merodajno, temveč le določila kazenskega zakonika, ki ne pozna za župnika nobene izjeme. Niti z dobro vero se obtoženi ne more izgovarjati, ker bi se bil lahko o resničnosti govorice prej sam prepričal, preden je poslal takšno ovadbo proti tožitelju in mu naprtil neprijetno disciplinsko preiskavo. Župnik pa je vložil proti obsodbi priziv in se bo torej z zadevo še pečalo okroglo sodišče. Sodnik je tudi ugotovil, da gre v predmetnem slučaju za strogo zasebno zadevo, v katero se ni smel nihče drugi vtikati, kakor mož prizadete žene.

Književnost.

Nova knjiga »Nolitove« založbe. Te dni je izšla v Beogradu nova knjiga v založbi »Nolit«: Agnes Smedley, SAMA. To je že tretja knjiga te založbe, ki govori o ženi na drugačen način, kakor smo navadno čitali o njej. V Baillonovi »O neki Mariji« smo čitali zgodbo žene s prirodnimi instinkti življenja, ljubezni in materinstva, a ki jo družabne razmere neizogibno pahnejo v prisilno prostitucijo. V Braunovi knjigi »Dekle za pisalnim strojem« pa beremo o pisarniški delavki, izkoriščani kot delovna sila, izpostavljeni nevarnosti izkoriščanja kot žena, ki pa se vendarle prebije do spoznanja, kje drži prava pot iz teh krivic.

Delo Smedleyeve »Sama« pa je eden redkih, popolnoma avtentičnih in smelih dokumentov o ženi, ki ga je napisala žena. Velika danska pisateljica Karin Michaelis je s popolno pravico rekla o tej knjigi: »Če bi moj glas odločal, bi morala dobiti Nobelovo nagrado Agnes Smedley. Še nikoli nobena žena ni zaslužila te nagrade za posamezno delo tako, kakor bi jo zaslužila Agnes Smedley za svojo »Samo«. V tem delu se razvija pred čitateljevimi očmi življenje žene, rojene v majhni farmi na ameriškem zapadu. Sama, brez pomoči, brez orožja se bori za življenje, za vsak korak naprej, za kruh, za obvarovanje svojega ponosa, za ne-

odvisnost s strani moške nadvlade, za svobodo svojega čutenja in človeka sploh. V vsej tej borbi je zmerom sama. Težke dneve svoje »solne mladosti« preživlja v pomanjkanju, služi si s težkim delom kruh in doživlja prvo veselje ljubezni do moža, ki pa se kmalu razkrije kot človek, ki gleda na ženo kot podrejeno stvar, kakršno ustvarja ta družba. Toda Agnes je nova žena, ki hoče biti enakovredna z moškim ter stati z njim v isti vrsti v boju za ves svet, ne več sama, marveč kot člen velike delavske množice. In tako se ta velika samoizpoved konča z mirno, iskreno izjavo človeka, ki je spoznal ves svet in spoznal pot: »Zrem preko vode in premišljam. Marsikaterikrat se mi je zdelo, da bi bilo bolje, da bi me vodila pot v morje. A zdaj sem si izbrala drugo pot. Umreti bi utegnilo biti lepo. A jaz ne spadam med nje, ki umirajo zaradi lepote. Jaz spadam k tistim, ki umirajo iz drugih razlogov, umirajo od siromaštva, žrtve bogastva in moči, bojovníki za veliko stvar. Nekateri umro od razočaranja v veliki ljubezni. A za večino nas izvirajo iz razvalin zemeljskega potresa novi vrelci življenja. Ker mi pripadamo zemlji in za njo se borimo.«

Knjigo je prevlel Bogomir Herman. Oprema knjige je izredno lepa. Stane: kartonirana 45 Din, vezana 65 Din. Naročila: »Nolit«, Beograd, Knež. Ljubice 28.

Tivar obleke

Lastna izdelava blaga in podloge nam omogočuje nuditi

TIVAR OBLEKE

za gospode, dečke in otroke najboljše kakovosti po najnižjih cenah!

CENA OBLEK ZA GOSPODE	Din 190—, 240— do 750—;
ZA DEČKE:	Din 200— do 330—;
GAMBETA OD 11 DO 14 LET:	Din 210— do 270—;
MORNARSKA OBLEKA OD 3 DO 10 LET:	Din 130— do 150—;
OBLEKA ZA OTROKE OD 3 DO 10 LET.	Din 110— do 270—;
RAGLAN:	Din 320— do 650—;
HLAČE:	Din 90— do 180—.

Vrsta
Tek. štev.
Prodajna
cena
50
Pazite
na gornjo ceno

Obiščite naše prodajalce v Mariboru:

Jakob Lah, Glavni trg 2

in Veletrgovina

H. J. Turad, Aleksandrova c. 7

pa se bode uverili o resničnosti naših navedb,
Prost ogled, ne da bi se sililo k nakupu!
Pazite na zaščitni znak in tvorniško ceno!

Pazite se pred ponaredbami!

Nalagajte svoje prihranke

**v Štajerski hranilnici in posojilnici
v Mariboru, Slomškov trg štev. 6.**

Vloge obrestujemo po 6 1/2%

proti trimesečni odpovedi.